

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: برنامه ریزی درسی

گروه: علوم انسانی

مصوبه جلسه ۲۰۰ مورخ ۶۹/۴/۱۰ شورای عالی برنامه ریزی آموزش عالی

نسخه بازنگری شده مورخ ۹۳/۷/۲۷

بسم الله الرحمن الرحيم

مصوبه جلسه مورخ ۹۳/۷/۲۷ شورای رؤسای گروه های برنامه ریزی آموزش عالی

۱- با استناد به آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی مصوب ۱۳۷۹ برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی (مطالعات برنامه درسی) پیشنهادی دانشگاه خوارزمی در جلسه مورخ ۹۳/۷/۲۷ شورای رؤسای گروه های برنامه ریزی آموزشی وزارت تصویب شد.

۲- برنامه درسی بازنگری شده مذکور از تاریخ تصویب جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی مصوب جلسه ۲۰۰ مورخ ۶۹/۴/۱۰ شورای برنامه ریزی می باشد.

۳- این برنامه از تاریخ تصویب برای تمامی دانشگاه ها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشور که طبق مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فعالیت می کنند برای اجرا ابلاغ می شود.

۴- این برنامه برای دانشجویانی که بعد از تاریخ تصویب برنامه، در دانشگاهها پذیرفته می شوند لازم الاجرا است.

۵- این برنامه از تاریخ تصویب به مدت ۵ سال قابل اجراست و پس از آن قابل بازنگری است.

عبدالرحیم نوه ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

رهنما

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوعات کلی، برنامه و سرفصل درس های

دوره کارشناسی ارشد

مطالعات برنامه درسی

(Curriculum Studies)

گروه علوم انسانی

فصل اول

مشخصات کلی برنامه

مقدمه

در سطوح جهانی، یکی از شاخص های مهم ارزیابی جوامع، کمیت و کیفیت منابع انسانی و به عبارتی سرمایه های انسانی است. طبیعتاً امکانات و ابزارهای رشد و افزایش این سرمایه، یعنی نظام های رسمی آموزش و پرورش از مرحله ی پیش دبستانی تا آموزش عالی در یک جامعه، از حساسیت های عمده ای برخوردارند چرا که رسالت و نقش اصلی آنها توسعه ی سرمایه ی انسانی است.

نظامهای آموزشی از جمله مهمترین نهادهای یک جامعه منظور می شوند که به آموزش و پرورش و نیز تربیت و آماده ساختن نیروی انسانی می پردازند. به طور کلی، این نظامها باید در راستای اهداف اشان نسبت به پاسخگویی به نیازهای واقعی جامعه در زمینه های مختلف از کارآمدی و اثر بخشی لازم برخوردار باشند. لازمه این امر آن است که هر نظام آموزشی، خواه در آموزش رسمی و خواه در آموزش مداوم، از کیفیت لازم برخوردار باشد. در اسناد بالادستی (قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، برنامه ۵ ساله پنجم توسعه، و سند نقشه علمی کشور) به توسعه آموزشی و علمی کشور اهمیت خاصی داده شده است. این اهمیت در صورتی از اندیشه به عمل در می آید که علاوه بر تدوین برنامه های توسعه نظام های آموزشی کشور سازو کارهای لازم برای پایش و ارزیابی کیفیت این برنامه ها وجود داشته باشد.

با توجه به این نقش مبنایی و حساس، بهره مندی نظام آموزشی جامعه از عناصر متعدد با کمکیف مناسب همچون برنامه ریزی های حسابگرانه همراه با آینده نگری، جامعیت، انعطاف پذیری آگاهانه و مداومت، امری ضروری است. یکی از مراحل مهم نظام آموزش رسمی، آموزش عالی است که در تاریخ شکل گیری و تحول خود مسیر پرفراز و نشیبی را طی کرده و به تناسب شرایط، زمینه ها، نیازها و اهداف، وظایف متعددی را دنبال نموده است (عارفی، ۱۳۸۴).

در تمام جوامع دو نوع آموزش رسمی و غیر رسمی رایج است که به طور معمول اهداف و نیازهای جامعه و موسسات بیشتر از طریق آموزش رسمی انجام می گیرد. لذا منطقی است که بگوییم این آموزش ها باید از توالی و انسجام بیشتری برخوردار باشد در حقیقت به قول فلیپ کومز از جامعیت برخوردار بوده، موضعی نباشد. بنابراین آموزش رسمی، باید به تحولات شگرف و تاثیر این تحولات بر نظام آموزشی توجه بیشتری داشته باشد. با توجه به مسایل گفته شده و نقش آموزش عالی در مطالعه و مهارت آموزی در فراگیران، می توان گفت این مقطع سهم بسزایی در پیشرفت و رشد اجتماعی - اقتصادی جامعه دارد و از آنجا که برنامه های درسی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی بازتاب دهنده اهداف این مراکز هستند ارتقای کیفیت برنامه های درسی در ارتقاء دانش، نگرش و مهارت فراگیران تاثیر چشمگیری دارد پس بازنگری و به روز نمودن برنامه های درسی (با توجه به تحولات و نوآوری های گوناگون در عرصه تبادل اطلاعات، تحولات اقتصادی، اقتصاد مبتنی بر دانش و...) توجه بیشتر متخصصان را می طلبد. از این روست که اصلاح و بازنگری برنامه های درسی در دانشگاه های پیشرفته جهان مطابق با تحولات روز صورت می گیرد زیرا تحولات جامعه باعث می گردد تا برنامه های درسی در خدمت جامعه باشد و نیازهای آنرا برآورده سازد. توجه لازم از سوی مسئولان به امر ارزیابی و بازنگری برنامه های درسی آموزش عالی می تواند گامی برای مطلوب تر ساختن برنامه های درسی و در نتیجه رشد و توسعه هر چه بیشتر آن باشد.

دانشگاهها زیر مجموعه نظام آموزش عالی در فرایند توسعه کشورند و مراکزی که به تربیت و آماده ساختن نیروی انسانی کارآمد، شایسته و دارای مهارت برای پاسخگویی به نیازهای واقعی جامعه در زمینه های مختلف می پردازند. دانشگاه ها با بروندهای خود به جامعه عملاً در راه توسعه گام بر می دارند. اعتماد به نظام آموزش عالی و دانشگاه به این دلیل در اولویت قرار گرفته است که با بهره گیری از دانش آکادمیک و دستیابی به فناوری می توان بسیاری از موانع و مشکلات جامعه را به منظور رسیدن به توسعه ی همه جانبه رفع کرد. امروزه در جهان تمام جوامع یا توسعه یافته اند یا در تلاش برای رسیدن به توسعه اند. در این میان، دانشگاه ها به دلایل انکارناپذیری به عنوان یک موتور محرک، تاثیر گذار و هم تاثیر پذیر بوده اند (فریدون، ۱۳۸۳).

علل اساسی ضعف دانشگاه‌ها در کشورهای جهان سوم در نوشته‌های بسیاری مورد بررسی قرار گرفته است. بیشتر دانشگاه‌ها در این کشورها از نظر ساختار و عملکرد، دانشگاه‌های قدیمی جوامع صنعتی را الگو قرار داده‌اند. بسیاری از برنامه‌های ملی توسعه دانشگاه‌ها، تقلیدی از دانشگاه‌های کشور های توسعه یافته بوده است (منصوری، ۱۳۸۰).

ساختار دوره :

طول دوره کارشناسی ارشد ۲ سال و پس از دوره کارشناسی است. نظام آموزشی واحدی بوده و کلیه دروس نظری و عملی در مدت چهار نیمسال تحصیلی ارائه و برگزار می‌شود. طول هر نیمسال تحصیلی ۱۸ هفته بوده و حداقل زمان لازم برای هر واحد درسی نیز یکساعت در هفته می‌باشد.

اهداف کلی:

- ۱) تربیت افراد متخصص در حوزه‌های برنامه‌ریزی درسی پژوهش و آموزش
- ۲) کسب آمادگی برای ورود به عرصه پیشرفته مطالعات برنامه‌ریزی درسی در دوره دکتری

اهداف جزئی:

- ۱) شناخت مبانی فلسفی، اجتماعی، روانشناختی و... برنامه‌ریزی
- ۲) تقویت مهارت و خلاقیت و ابتکار دانشجویان در زمینه‌های نیازسنجی، تولید و ارزشیابی برنامه‌های درسی
- ۳) شناخت مشکلات و مسایل روز رشته مطالعات برنامه‌ریزی درسی در ایران و جهان
- ۴) تقویت قدرت تجزیه و تحلیل برنامه‌های درسی
- ۵) کسب توانایی ویژه در ارتباط با یک دوره تحصیلی خاص (گرایشها)

اصول حاکم بر برنامه درسی:

- ۱) حق انتخاب دانشجو
- ۲) پاسخگویی برنامه به نیازهای جامعه
- ۳) انعطاف
- ۴) پژوهش و پژوهش محوری
- ۵) فعالیت محوری
- ۶) اصل مشارکت دانشجو

فصل دوم

جدول درس ها

ساختار برنامه درسی:

ردیف	تقسیم بندی درس ها	تعداد درس ها	تعداد واحد	درصد از کل درس ها
۱	دروس جبرانی	۶	۱۲	-
۲	دروس پایه	۵	۱۰	۴۰٪
۳	دروس تخصصی	۵	۱۰	۴۰٪
۴	دروس اختیاری	۳	۶	۲۰٪
۵	سمینار	-	۲	
۶	پایان نامه	-	۴	
۷	زبان تخصصی و ۲ واحد پیش نیاز در نیمسالهای اول و ۲			

تبصره ۱: دانشجو موظف است پس از پایان نیمسال اول و قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی، موضوع پایان نامه خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند.

تبصره ۲: گذراندن دروس جبرانی به میزان حداکثر ۱۲ واحد برای دانشجویانی که رشته تحصیلی آنها غیر مرتبط تشخیص داده شود قبل از شروع دوره الزامی است. مطابق تبصره ۲ ماده ۵ آیین نامه دوره کارشناسی ارشد (موضوع نامه شماره ۲۱/۱۵۴ مورخ ۱۳۸۸/۱/۱۹ معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) تعیین تعداد و عناوین دروس جبرانی و زمان انتخاب آنها بر عهده شورای گروه است.

تبصره ۳: دروس اختیاری بنابر پیشنهاد دانشجویان و با توجه به امکانات آموزشی گروه تعیین خواهد شد و گذراندن ۶ واحد از این دروس یا توجه به گرایش الزامی است.

(۱) دروس جبرانی دوره کارشناسی ارشد مطالعات برنامه درسی

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			تیمسال ارائه درس
			نظری	عملی	آزمایشی	
۰۱	روانشناسی تربیتی	۲				۱
۰۲	جامعه‌شناسی آموزش و پرورش	۲				۱
۰۳	تاریخ آموزش و پرورش	۲				۱
۰۴	مطالعات تطبیقی در برنامه درسی	۲				۱
۰۵	تکنولوژی آموزشی	۲				۱
۰۶	تعلیم و تربیت اسلامی	۲				۱
۰۷	روشها و فنون تدریس	۲				۱
۰۸	اقتصاد آموزش و پرورش	۲				۱
۰۹	مقدمات مشاوره و راهنمایی	۲				۱
۱۰	فلسفه تعلیم تربیت	۲				۱
۱۱	مقدمات برنامه ریزی درس و آموزشی	۲				۱
۱۲	متون تخصصی در برنامه درسی ۱	۲				۱
۱۳	متون تخصصی در برنامه درسی ۲	۲				۱

- کلیه دروس جبرانی بجز کدهای ۱۲ و ۱۳ از میان دروس دوره کارشناسی انتخاب میشود و دانشجویانی که رشته تحصیلی آنها در دوره کارشناسی غیر مرتبط تشخیص داده شود باید حداکثر ۱۲ واحد از دروس فوق را قبل از شروع دوره بگذرانند.
- دانشجویانی که هر یک از دروس یا معادل آنها را به تشخیص گروه در دوره های قبلی گذرانده‌اند نیاز به گذراندن مجدد دروس ندارند و به همان تعداد واحدا دروس جبرانی آنها کاسته میشود.
- دو درس متون تخصصی در برنامه درسی ۱ و ۲ باید توسط گروه به عنوان پیش نیاز پیش بینی شود.
- هر یک از دروس جبرانی در صورتیکه در دوره کارشناسی ۲ واحدی ارائه شود می تواند معادل ۲ واحد مورد قبول واقع می شود.

(۲) دروس پایه دوره کارشناسی ارشد مطالعات برنامه درسی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	آ. ر.
۲۱	اصول و مبانی برنامه ریزی درسی	۲	۳۲		۳۲
۲۲	سیاستگذاری آموزشی (با تاکید بر برنامه درسی)	۲	۳۲		۳۲
۲۳	روش های تحقیق در برنامه درسی	۲	۳۲		۳۲
۲۴	مبانی روانشناختی و اجتماعی در برنامه درسی	۲	۳۲		۳۲
۲۵	نظریه های یادگیری و الگوهای تدریس	۲	۳۲		۳۲

(۳) دروس تخصصی دوره کارشناسی ارشد مطالعات برنامه درسی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	آ. ر.
۳۱	طراحی و تدوین برنامه درسی	۲	۱۶	۳۲	۴۸
۳۲	تفسیر و اجرای برنامه درسی	۲	۱۶	۳۲	۴۸
۳۳	اصول و روش های ارزشیابی برنامه درسی	۲	۳۲		۳۲
۳۴	تاریخ مطالعات برنامه درسی	۲	۳۲		۳۲
۳۵	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات (فوا) در برنامه درسی	۲	۳۲		۳۲

(۴) دروس اختیاری دوره کارشناسی ارشد مطالعات برنامه درسی

نیمسال ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	روز	عقده	تئوری			
*	*	*	*	*	گرایش پیش دبستانی و دبستانی	*
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش پیش دبستانی و دبستانی	۴۱
۳	۳۲		۳۲	۲	موضوعات درسی مدارس ابتدایی (علوم تجربی، ریاضی، هنر...)	۴۲
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در مراکز تربیت معلم (پیش دبستانی و دبستانی)	۴۳
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش مجازی (پیش دبستانی و دبستانی)	۴۴
*	*	*	*	*	گرایش آموزش متوسطه	*
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در دوره متوسطه	۵۱
۳	۳۲		۳۲	۲	موضوعات درسی دوره متوسطه (علوم طبیعی، فیزیک، زیست، ریاضی، هنر...)	۵۲
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در مراکز تربیت معلم (متوسطه)	۵۳
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش مجازی (متوسطه)	۵۴
*	*	*	*	*	گرایش آموزش عالی	*
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش عالی	۶۱
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در مراکز جامع علمی و کاربردی	۶۲
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی تربیت مدرس	۶۳
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش مجازی (عالی)	۶۴
۳	۳۲		۳۲	۲	برنامه ریزی درسی در آموزش بزرگسالان	۶۵

- کلیه دانشجویان موظفند با توجه به گرایش انتخابی و با نظر گروه ۶ واحد از دروس انتخابی را بگذرانند.
- گروههای آموزشی میتوانند با تشخیص خود از بین دروس انتخابی گرایشهای موضوعی نیز بوجود آورند مثلا برنامه ریزی درسی آموزش علوم یا ریاضی یا...
- دروس برنامه ریزی درسی در مراکز تربیت معلم و برنامه ریزی درسی در آموزش مجازی برای هر مقطع متناسب با همان مقطع ارائه میشود. بنابراین سرفصلهای مربوط به آنها با نظر گروه قابل تغییرات جزئی است

(۵) سمینار و پایاننامه دوره کارشناسی ارشد مطالعات برنامه درسی

کد درسی	نام درس	تعداد واحد	ساعت			نیمسال ارائه درس
			نظری	عملی	آزمایشی	
۷۱	سمینار در مسائل برنامه درسی	۲	۱۶	۳۲	۴۸	۳
۸۱	پایان نامه	۴		۱۲۸	۱۲۸	۲

صلاحیت‌های ورودی:

۱. شرکت در آزمون ورودی
۲. داشتن مدرک کارشناسی در رشته‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- گذراندن دروس پیش نیاز به میزان حداقل ۱۲ واحد برای دانشجویانی که رشته تحصیلی آنها غیر مرتبط تشخیص داده شود.
- رشته‌های مرتبط: گرایشهای علوم تربیتی و روانشناسی، رشته‌های مرتبط با مباحث آموزش و پرورش به تشخیص گروه

ارزشیابی برنامه درسی:

۱. الگوی ارزشیابی
 - جهت ارزشیابی برنامه از الگوی سیب که شامل ۴ مرحله می باشد استفاده می گردد.
 - این ارزشیابی بدنبال بررسی رضایت دانش آموختگان، کارفرما و استادان از برنامه می باشد که در صورت وجود مشکل در جهت رفع آن اقدام خواهد شد.
۲. دوره زمانی
 - بعد از گذشت یک دوره ۳ ساله از اجرای برنامه، ارزشیابی از آن به عمل خواهد آمد و اصلاحات لازم اعمال خواهد شد.

طراحی تفصیلی:

- سرفصل هر یک از درس‌ها یا توجه به عناصر اصلی برنامه شامل موارد ذیل تهیه شده است.
 ۱. هدف
 ۲. رئوس محتوا
 ۳. ماهیت درس
 ۴. رویکرد تدریس/ یادگیری
 ۵. منابع آموزشی
 ۶. رویکرد ارزشیابی
- در تهیه سرفصلها از استناداتی استفاده شده که تجربه خوبی از کار با دانشجویان داشته اند. البته استاد هر درس با توجه به شرایط و موقعیتهای و نحوه تدریس میتواند تغییراتی را در آن ایجاد نماید.

